

van Nieuw-Guinea het gebied van Hollandia zou bereiken, was in augustus '43 de vraag.

Spoor, lid van de commissie die, ongeveer van maart '43 af, de opdrachten der geheime agenten formuleerde, maakte midden september '43 de balans op – een somber stuk.¹ 'Tot op heden', schreef hij, 'heeft nog geen enkele uitgezonden *Nefis-party* enig succes geboekt, noch resultaten opgeleverd . . . Slechts één conclusie is mogelijk, nl. dat wij (hoe deprimerend het ook moge klinken) nog steeds staan voor het allereerste begin ten opzichte van het verkrijgen van inlichtingen uit Nederlands-Indië – men miste zelfs de primaire gegevens die nodig waren om met succes *parties* uit te zenden. 'Wederom', schreef hij, 'gaat er een *party* voor vier maanden uit' (zij zou opnieuw naar Ceram gaan), 'doch de basiskennis ontbreekt. Waarom niet een *intelligence*-stoot van enkele dagen om de zo nodige basiskennis te vergaren?' (dat was nu juist de opdracht van Srinojo geweest). 'Wij staan aan het begin van het *intelligence*-werk en wij weten niets!'

Even teleurgesteld was de Onderbevelhebber Strijdkrachten Oosten, Koenraad. Op dezelfde datum waarop Spoor zijn 'Memorandum' afsloot, schreef hij een 'Interoffice memo'², waarin hij constateerde, 'dat vijf maanden na de mei-reorganisatie' (de 'nieuwe' *Nefis* was formeel in mei door Helfrich opgericht) 'en met bijna anderhalf jaar ervaring nog geen enkel betrouwbaar contact gemaakt kon worden in bezet gebied'; hij becijferde dat *Nefis III* voor een adequate bewerking van Nederlands-Indië zeker driehonderd geheime agenten nodig had (bij een recente actie had men onder het personeel van de Koninklijke Marine slechts twintig vrijwilligers kunnen vinden) en hij oefende tenslotte scherpe kritiek uit op de tot dusver gevolgde tactiek: de inzet van elke *party* (dat gold niet voor Srinojo) had 'het karakter van een expeditie' gedragen.

Van der Plas kon zich met al die kritiek slechts ten dele verenigen. 'Memorandum Spoor', zo liet hij aan Helfrich seinen, 'trapt open deuren in en slaat alleen op verleden. Laatste twee pogingen hoofdeiland' (Java) 'hadden uitsluitend karakter verkrijgen basiskennis door enkelingen' (dit gold alleen voor Srinojo, want Oentoeng, de man van *Tiger V*, was met een zender aan land gebracht en moest daar naar Brocx op zoek gaan). 'Twee ontworpen plannen' (een *party* naar Ceram en een naar de Minahassa) 'hebben hetzelfde karakter behalve dat bij één' (die naar Ceram) 'indien rimboe-*party* mogelijk blijkt en basisgegevens gunstig (zijn)'

¹ Exemplaar van zijn 'Memorandum' d.d. 16 sept. 1943 in ARA, Alg. Secr., Eerste Zending, XXIV, 20-1. ² Exemplaar d.d. 16 sept. 1943 (a.v.).